

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Συνεχίζουμε τήν μελέτη του σπουδαίου αυτού κεφαλαίου των Σχέσεων των δύο φύλων μέσα από θεατρικά έργα.

Στό Δημοτικό Μουσικό Θέατρο ΟΛΥΜΠΙΑ παρουσιάζεται η όπερέτα του Θεόφραστου Σακελλαρίδη «Ο ΒΑΦΤΙΣΤΙΚΟΣ».

Η υπόθεση του έργου εκτυλίσσεται στην Αθήνα τό 1912, όταν η ελεύθερη Ελλάδα μέσα σ' ένα κλίμα ένθουσιασμού διεξήγε νικηφόρους αγώνες γιά νά απελευθερώσει παιδιά της καί περιοχές της πού ἦσαν ἀκόμη ὑπό τουρκικό ζυγό. Τό ζεύγος Ζαχαρούλη ἐορτάζει τή δεύτερη ἐπέτειο του γάμου του. Ὁ οἰκοδεσπότης Ζαχαρούλης, πού εἶναι ἀξιωματικός του στρατοῦ ξηρᾶς, ὑποδέχεται στόν κήπο τούς καλεσμένους του. Λόγω μιᾶς ἐρωτικῆς ἀταξίας του ἡ σχέση του μέ τή γυναῖκα του Βιβίκα εἶναι διαταραγμένη. Αὐτός αἰσθάνεται εὐτυχῆς πού δέν ὑπηρετεῖ στό μέτωπο ἀλλά στήν Αθήνα ὡς βοηθητικός στό λόχο αὐτοκινήτων. Ἡ γυναῖκα του τόν περιφρονεῖ γι' αὐτό ἐνῶ θαυμάζει τόν βαφτιστικό της Μάρκο Κορτάση πού ὑπηρετεῖ στό μέτωπο καί στά γράμματα πού τῆς στέλνει περιγράφει τίς μάχες στίς ὁποῖες παίρνει μέρος.

Φθάνει ὁ στρατιώτης Πέτρος Χαρμίδης καί συστήνεται ὡς ὁ βαφτιστικός της Βιβίκας Μάρκος Κορτάσης. Αὐτός ἀναγνωρίζει τή Βιβίκα ἀπό φωτογραφία της, πού εἶχε στείλει στόν πραγματικό βαφτιστικό της. Ἡ Βιβίκα δέν τόν εἶχε ἰδεῖ μεγάλο, ἀνδρωμένο καί ὑποδέχεται τόν Χαρμίδη σάν νά ἦταν ὁ βαφτιστικός της. Θά τόν κρατήσει στό σπίτι της νά τόν φιλοξενήσει. Οἱ καλεσμένοι βλέπουν μέ θαυμασμό τόν στρατιώτη Χαρμίδη καί τοῦ ζητοῦν νά τούς πεῖ νέα ἀπό τό μέτωπο. Ἀλλά γιά τόν Χαρμίδη ἀρχίζουν οἱ δυσκολίες. Εἶναι γνωστός σ' ἕναν ἀπό τούς καλεσμένους καί πρέπει νά ἐξηγήσει τήν παρουσία του στό σπίτι του Ζαχαρούλη. Σάν πιό ἐγγράμματος ἀπό τόν Κορτάση ἔγραφε αὐτός τά γράμματά του πρός τή νονά του Βιβίκα καί φυσικά ἐδιάβαζε τά γράμματά της πρός τόν βαφτιστικό της. Ἔτσι ὁ Χαρμίδης ἐρωτεύθηκε τή Βιβίκα. Ἐπεισε τόν Κορτάση νά τοῦ δώσει τό στρατιωτικό του βιβλιᾶριο, ἐπῆρε ἄδεια καί ἦλθε στήν Αθήνα.

Ἡ ἀπιστία του Ζαχαρούλη ἔχει προετοιμάσει τή Βιβίκα πού θέλει νά πικάρει τόν ἄντρα της, γιά νά τόν ἐκδικηθεῖ. Ἔτσι δείχνει ὅτι ἀνταποκρίνεται στό αἶσθημά

του, όταν ο Χαρμίδης της εξομολογείται τόν έρωτά του. Όταν έρχεται ο θεϊός της, συνταγματάρχης, βλέπει τή Βιβίκα και τόν Χαρμίδα άγκαλιασμένους νά φιλιούνται. Η Βιβίκα παρουσιάζει τόν Χαρμίδα για σύζυγό της και τόν άντρα της, όταν έμφανίζεται, ως βαφτιστικό της πού είναι στρατιώτης, μάγειρος, και έχει έλθει μέ άδεια από τό μέτωπο.

Τά πράγματα περιπλέκονται περισσότερο μέ τήν εμφάνιση τής παλιάς φίλης τής Βιβίκας, τής Κικής, πού έρχεται από τό Αίγιο, όπου ζει, για νά ζητήσει τή μεσολάβησή της στον συνταγματάρχη θείο της νά πάρει άδεια ο άντρας της Πέτρος Χαρμίδης. Η Κική αναγνωρίζει τόν συνταγματάρχη, συνταξιδιώτη της στο τραίνο. Τής υπόσχεται νά φροντίσει για τήν άδεια του συζύγου της ενώ εκείνη υποχρύνεται ότι τήν έλκυει ως άντρας.

Λίγο άργότερα ο συνταγματάρχης καυχιέται στον Χαρμίδα ότι κατέκτησε τήν Κική, πού είναι γυναίκα του! Όταν παρουσιάζει τόν Χαρμίδα στην Κική ως σύζυγο τής Βιβίκας, οι δύο γυναίκες λιποθυμούν.

Η άφιξη του πραγματικού βαφτιστικού, του Μάρκου Κορτάση, κορυφώνει τήν κωμική πλοκή και τά άδιέξοδα. Ο Κορτάσης παρουσιάζεται στον συνταγματάρχη ως Χαρμίδης και εκείνος του συστήνει τόν Ζαχαρούλη ως Κορτάση. Τελικά ή αλήθεια αποκαλύπτεται και οι πραγματικές σχέσεις αποκαθίστανται αφού οι άπιστοι σύζυγοι έχουν πάρει τό μάθημά τους.

«ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ» του άείμνηστου έκλεκτου ήθοποιού Θάνου Κωτσόπουλου.

«Τό Νησί τής Άγίας» γράφτηκε τό 1943. Μιά φτωχή κοπέλα, ή Μαρία, εργαζόταν ως ύπηρέτρια σέ εύπορη οικογένεια. Μετά από βιασμό πού υπέστη από γιό τής οικογένειας έμεινε έγκυος και γέννησε ένα νεκρό παιδί. Έκδιώχθηκε από τήν οικογένεια εκείνη και έπεσε στην πορνεία. Ένας νέος πού έπασχε από τήν καρδιά του άφησε τήν τελευταία πνοή του στην άγκαλιά της. Ίσχυριζόμενη ότι ο γιός της πέθανε από τα μάγια τής Μαρίας, ή μητέρα του νέου εκείνου ξεσήκωσε συγγενείς και γνωστούς και συνέλαβαν τήν άτυχη κοπέλα. Τήν φέρνουν δεμένη πάνω σ' ένα κάρο για νά τήν διαπομπεύσουν. Άντρες και γυναίκες είναι έξαγριωμένοι και θέλουν νά τήν σκοτώσουν μέ λιθοβολισμό. Μπροστά στά κλειστά αυτιά των προκαταλήψεων και τής έξαλλοσύνης, ή Μαρία παρακαλεί τήν Παναγία νά τήν σώσει και υπόσχεται ν' αφιερωθεί στο μοναστήρι τής Παντάνασσας πού βρίσκεται στο νησί. Έπεμβαίνει ο ιερομόναχος Τιμόθεος, τούς συγκρατεί, άλλα εκείνοι επιμένουν. Φθάνει και ο Πέτρος Νάρης, γόνος άρχοντικής οικογένειας, πού, για νά αποδείξει τήν άθωότητα τής Μαρίας σχετικά μέ τόν θάνατο του νέου, δέχεται νά τήν παντρευτεί. Τελικά ή Μαρία σώζεται από τήν μανία του όχλου,

ἀλλά ἀντιμετωπίζει τό δίλημμα: Νά ζήσει στόν Κόσμο εὐτυχισμένη μέ τόν Πέτρο πού τήν παντρεύτηκε ἢ νά ἐκπληρώσει τήν ὑπόσχεσή της στόν Παναγία; Ἡ ἀπάντηση ἔρχεται ἀπό τόν Οὐρανό μέ ἀπροσδόκητο τρόπο. Φθάνει στό νησί ὁ ἄντρας πού κατέστρεψε τή ζωή της, ὁ Γρηγόριος Πανορμίτης, μέ τήν γυναῖκα του καί τήν μικρή του κόρη ἄρρωστη ἀπό σοβαρή, μεταδοτική ἀρρώστια. Ἡ Μαρία νοσηλεύει τό παιδί, τό σώζει παίρνοντας τή ἀσθένεια καί πεθαίνει ὡς μοναχή.

«ΟΙ ΤΡΕΛΟΙ ΤΗΣ ΒΑΛΕΝΘΙΑ» κωμωδία τοῦ σπουδαίου Ἰσπανοῦ δραματουργοῦ Λόπε ντέ Βέγκα (1562-1635).

Ἄν στόν τραγωδία τοῦ Εὐριπίδη «Ἴππόλυτος» ὅπου ἡ θεά τοῦ ἔρωτα Ἄφροδίτη ἐμβάλλει στόν Φαίδρα σφοδρό ἐρωτικό πάθος γιά νά τιμωρήσει τόν Ἴππόλυτο τά ἀποτελέσματα εἶναι τραγικά, στόν κωμωδία αὐτή τά παιχνίδια τοῦ ἔρωτα ἔχουν εὐχάριστο τέλος.

Καταδιωκόμενος γιά τόν φόνο τοῦ πρίγκιπα Ρεϊνέρο, ἐρωτικοῦ του ἀντίζηλου, ὁ Φλοριάνο φθάνει ἀπό τήν Σαραγόσα στόν Βαλένθια καί συναντᾷ τόν φίλο του Βαλέριο. Κινδυνεύει νά συλληφθεῖ καί νά θανατωθεῖ. Ὁ Βαλέριο τοῦ συνιστᾷ νά μεταμφιεστεῖ καί προσποιούμενος τόν τρελό μέ τό ὄνομα Μπελτράν νά ἐγκλειστεῖ στό φρενοκομεῖο τῆς πόλεως. Ὁ Βαλέριο γνωρίζει τόν διευθυντή καί τόν ἐπιστάτη τοῦ ἰδρύματος. Εἶναι ἐρωτευμένος μέ τήν ἀνεψιά τοῦ διευθυντοῦ Φαίδρα. Τό σχέδιο ἐφαρμόζεται μέ ἐπιτυχία.

Γιά νά ἀποφύγει ἀνεπιθύμητο γάμο ἡ Ἐριφίλα ἔχει ἐγκαταλείψει τό σπίτι της μέ τόν ὑπηρέτη της Λεονάτο προσποιούμενη ὅτι τόν ἀγαπᾷ. Φθάνουν μπροστά στό φρενοκομεῖο τῆς Βαλένθια. Ὁ ἄξεστος Λεονάτο φερόμενος προσβλητικά τῆς παίρνει κοσμήματα, παπούτσια καί ρούχα, ἐκτός ἀπό τά ἐσώρουχα, καί τήν ἐγκαταλείπει. Ὁ ἐπιστάτης τοῦ ἰδρύματος καί δύο μισογιατρεμένοι τρελοί τήν βλέπουν καί ἀπό τήν ἐμφάνιση καί ὅσα λέει τήν θεωροῦν τρελή καί μέ τήν βία τήν ἐγκλείουν στό φρενοκομεῖο.

Ἔτσι δύο πρόσωπα βρίσκουν καταφύγιο στό φρενοκομεῖο. Ὁ Φλοριάνο, καταζητούμενος γιά φόνο καί ἡ Ἐριφίλα, θυμὰ τοῦ πατέρα της πού ἤθελε νά τῆς δώσει σύζυγο τῆς δικῆς του ἐπιλογῆς καί τοῦ ὑπηρέτη της, ἀποφασίζει νά παριστάνει τήν τρελή γιά νά ἐπιβιώσει μέσα στό φρενοκομεῖο. Στήν ἐξέλιξη τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἔργου ἄλλα δύο πρόσωπα, πού ζοῦν στίς παρυφές τοῦ φρενοκομεῖου, μπαίνουν στό χῶρο του μέ δική τους ἐπιλογή. Ἡ ἀνεψιά τοῦ διευθυντοῦ Φαίδρα ἀποφασίζει νά παριστάνει τήν τρελή γιά νά μήν ἐπιστρέψει στους γονεῖς της ἀλλά νά μείνει στό ἴδρυμα γιά νά μπορεῖ νά συναντᾷ τόν Φλοριάνο πού ἐρωτεύθηκε. Καί ἡ ὑπηρέτρια τοῦ διευθυντοῦ Λαῖντα παριστάνει τήν τρελή γιά νά κερδίσει τήν καρδιά τοῦ Φλοριάνο πού εἶχε κλέψει τήν δική της.

Τό ἔργο δέν ἔχει ἕναν ἢ δύο κεντρικούς ἥρωες πού κινοῦν τήν δράση. Ἔχει ἕναν ἀφανῆ δράστη, τόν Ἔρωτα, πού κινεῖ τά νήματα τῆς δράσεως ἐκτοξεύοντας τά βέλη του σέ ὅλα σχεδόν τά πρόσωπα, πληγώνοντας σοβαρά ἢ ἐπιπόλαια τήν καρδιά τους, σαλεύοντας περισσότερο ἢ λιγότερο τόν νοῦ τους. Γιά νά ἐπιτύχει τούς σκοπούς του χρησιμοποιεῖ δύο ἔγκλειστους τοῦ φρενοκομείου, τόν Φλοριάνο καί τήν Ἐριφίλα, πού «παίζουν θέατρο» προσποιούμενοι τούς τρελοῦς. Προσποιοῦνται καί μεταξύ τους. Ἔτσι ἐνώ «παίζουν» γίνονται παιχνίδι τοῦ Ἔρωτα. Ὅπως συνήθως γίνεται, ἡ σπίθα ἀρχίζει ἀπό τά μάτια - στίς γυναῖκες ἀπό τά αὐτιά - προχωρεῖ στά χεῖλη γιά νά γίνει φλόγα στήν καρδιά.

Τά δύο αὐτά ἀμοιβαίως ἐρωτευμένα πρόσωπα γίνονται πόλοι ἐρωτικῆς ἐλξεως γιά ἄλλους. Τόν Φλοριάνο ἐρωτεύονται ἡ Φαίδρα καί ἡ Λαῖντα, ἐνώ τήν Ἐριφίλα ἐρωτεύονται ὁ Πιζάνο, ὁ Τομάς καί ὁ Βαλέριο πού λησμονεῖ τήν Φαίδρα. Τά πράγματα μπλέκουν ἀπελπιστικά γιά τούς ἐνδιαφερόμενους καί κωμικά γιά τούς θεατές. Στό φρενοκομεῖο δέν ὑπάρχει ἐλπίδα νά θεραπευθοῦν. Ἐκεῖ τρελάθηκαν ἀπό ἔρωτα. Ὁ ψυχίατρος Βερίνο προτείνει στόν θεῖο τῆς Φαίδρας, διευθυντή τοῦ Ἰδρύματος, εἰκονικό γάμο τῆς μέ τόν Φλοριάνο πρὸς θεραπεία τῆς καί μένει ἐκτεθειμένος ὅταν ἀποκαλύπτεται ὅτι ἡ τρέλα τῆς ἦταν προσποιητή. Ὁ Ξένος πού ἐπισκέπτεται τό ἴδρυμα καί γενναιοδωρα τό ἐπιχορηγεῖ λύνει τούς κόμπους τῶν ἀδιεξόδων. Εἶναι ὁ πρίγκιπας Ρεϊνέρο πού νόμιζαν ὅτι τόν εἶχε σκοτώσει ὁ Φλοριάνο. Τούς ἐξηγεῖ πῶς εἶχε σκηνοθετήσῃ τά πράγματα καί ὅτι ἔχει κερδίσει τήν καρδιά τῆς Σέλια, τῆς νέας πού ἠθελε ὁ Φλοριάνο. Ἀπαλλαγμένος ἀπό τήν ἐνοχή, τήν κατηγορία τοῦ φόνου καί τό αἶσθημά του γιά τήν Σέλια, ὁ Φλοριάνο παίρνει τήν Ἐριφίλα καί ὁ Βαλέριο ἐπιστρέφει στή Φαίδρα. Ὁ Λεονάτο, πού εἶχε γίνει ὑπηρέτης τοῦ πρίγκιπα, ἐπιστρέφει στήν Ἐριφίλα ὅ,τι τῆς εἶχε ἀρπάξει καί θά παντρευτεῖ τήν Λαῖντα. Ὁ πρίγκιπας Ρεϊνέρο κουμπάρος καί στά τρία ζευγάρια.

Τό εὐάλωτο τῆς καρδιάς τῶν προσώπων στά βέλη τοῦ Ἔρωτα, οἱ μεγαλόστομες ἐκφράσεις καί διακηρύξεις τοῦ ἐρωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, οἱ ὑβριστικοί χαρακτηρισμοί καί οἱ ἀπειλές τῆς ἐρωτικῆς ἀντιζηλίας, τά πείσματα, τά παράπονα καί οἱ καβγάδες πού πυροδοτεῖ ὁ γιός τῆς Ἀφροδίτης τροφοδοτοῦν τό κωμικό στοιχεῖο τοῦ ἔργου. Εὐφρόσυνη ἀτμόσφαιρα δημιουργοῦν καί τά εὐφυολογήματα, τά λογοπαίγνια, οἱ εἰκόνες καί οἱ μεταφορές. Ἡ σοβαροφάνεια τοῦ ψυχιάτρου μας ὑπενθυμίζει τούς γιατρούς στήν κωμωδία τοῦ Μολιέρου «Ὁ κατά φαντασίαν ἀσθενής» καί οἱ σπινθηροβόλοι διάλογοι τίς ἀψιμαχίες μεταξύ τοῦ Βενέδικτου καί τῆς Βεατρίκης στήν κωμωδία τοῦ Σαίξπηρ «Πολύ κακό γιά τό τίποτα».

Ὅπως τά ὄρια ἀνάμεσα στήν ἡμέρα καί στή νύχτα δέν εἶναι σαφῆ, ἔτσι, συγχέονται καί τά ὄρια τῶν κόσμων μέσα καί ἔξω ἀπό τό φρενοκομεῖο. Ὁ ἔρωτας παρουσιάζει ὁμοιότητα μέ τήν τρέλα. Στό ἔργο αὐτό ὁ δραματοουργός, μέσω τῶν λόγων καί τῶν πράξεων προσώπων του, ταυτίζει τόν ἔρωτα μέ τήν τρέλα. Ὅπως

όλα τὰ πάθη, ἔτσι καί ὁ ἔρωτας μπορεῖ νά εἶναι καταστροφική ἢ δημιουργική δύναμη. Ἐξαρτᾶται ἀπό τόν βαθμό τῆς πνευματικῆς ὠριμότητος κάθε ἀτόμου.

«ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΛΗΡ» τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ δραματοῦργοῦ Οὐίλλιαμ Σαίξπηρ (1564-1616).

Ἡ ὑπόθεση τοῦ ἔργου τοποθετεῖται στήν Ἀγγλία σέ προχριστιανική ἐποχή. Τά πρόσωπα δέν ἐντοπίζονται στήν ἱστορία τῶν βρετανικῶν νήσων (ἀντίθετα ἀπό ὅ,τι συμβαίνει στόν «Μάκβεθ»). Τό ὄνομα Λήρ ὑπάρχει, μέ διαφορετική γραφή, στή Βρετανική μυθολογία ὡς ὄνομα θεοῦ τῆς θάλασσης.

Ὁ Λήρ, βασιλιάς τῆς Ἀγγλίας, ἕνας ὀξύθυμος καί ἄφρονος γέρος, ἐγωκεντρικός καί αὐταρχικός ἔχει τρεῖς κόρες: τήν Γονερίλη πού ἔχει παντρευτεῖ τόν δούκα τοῦ Ὠλμπαν, τήν Ρεγάνη πού ἔχει παντρευτεῖ τόν δούκα τοῦ Κόρνγουολ καί τήν Κορδέλια γιά τήν ὅποια ὑποψήφιοι γαμπροί εἶναι ὁ βασιλιάς τῆς Γαλλίας καί ὁ δούκας τῆς Βουργουνδίας. Ἐντελῶς ἀπροσδόκητα καί ἀδικαιολόγητα ὁ βασιλιάς Λήρ ἀποφασίζει νά μοιράσει τό βασιλείο του στίς τρεῖς κόρες του ἀνάλογα μέ τήν ἀγάπη καί ἀφοσίωσή τους. Τούς ζητᾶ νά τοῦ πουν ποιά τόν ἀγαπᾶ πιό πολύ. Ἡ Γονερίλη καί ἡ Ρεγάνη διατυπώνουν ὁμολογία ὑπέρτατης ἀγάπης, πού κάθε ἄλλο παρά ἐκφράζει τήν πραγματικότητα, καί ἀμειβονται γι' αὐτό ἡ κάθε μία μέ τό ἕνα τρίτο τοῦ βασιλείου. Ἀηδιασμένη ἀπό τήν ὑποκρισία τῶν ἀδελφῶν τῆς ἡ νεώτερη Κορδέλια, πού εἶχε καί τήν εὐνοιά του, λέει ἀπλά καί σεμνά ὅτι τόν ἀγαπᾶ ὅπως ὀφείλει σάν κόρη του, οὔτε περισσότερο οὔτε λιγότερο. Ἀπογοητευμένος ἀπό τήν ἀπάντησή τῆς, πού δέν κολάκευσε τήν ἐγωπάθειά του, ὁ Λήρ ἐξοργίζεται καί ἀποκληρώνει τήν Κορδέλια. Μετά ἀπό ἔντονο διάλογο ἐξορίζει τόν κόμη τοῦ Κέντ πού προσπάθησε νά τόν μεταπείσει. Μοιράζει τό μερίδιο τῆς Κορδέλιας στίς ἄλλες δύο κόρες του μέ τόν ὄρο νά συντηροῦν αὐτόν καί ἑκατό ἵππότες του ἡ κάθε μία ἐναλλακτικά. Ὁ δούκας τῆς Βουργουνδίας δέν θέλει νά πάρει τήν Κορδέλια μέ μόνη προίκα τήν κατάρα τοῦ πατέρα τῆς. Ὁ βασιλιάς τῆς Γαλλίας τήν δέχεται χωρίς προίκα. Ἡ Κορδέλια ἀποχαιρετᾶ τίς ἀδελφές τῆς καί φεύγει γιά τή Γαλλία.

Στό περιβάλλον τῶν θυγατέρων του ὁ βασιλιάς Λήρ καί οἱ ἄνθρωποι του δέν ἔχουν τήν ἐπιθυμητή μεταχείριση. Ἡ Γονερίλη καί ἡ Ρεγάνη ὄχι μόνον ἀποβάλλουν τό προσωπεῖο τῆς ἀγάπης καί τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τόν πατέρα τους, ἀλλά ἐκδηλώνουν ἀγνωμοσύνη, ἀσέβεια καί σκληρότητα.

Ἡ ὀργή πού γεννᾶ ἡ συμπεριφορά τους σαλεύει τά λογικά τοῦ αὐταρχικοῦ καί ἀπαιτητικοῦ Λήρ πού δέν ἔχει καμία ἐξουσία πλέον. Ἐχοντας ἐγκαταλείψει τό ἀρχοντικό τῆς κόρης του Ρεγάνης, ὁ Λήρ βρίσκεται ἐκτεθειμένος, παγερή νύχτα, στήν ἀγριότητα μιᾶς καταιγίδας καί τρελαίνεται. Ἐχει κοντά του τόν παλιό του γελωτοποιό, τόν κόμη τοῦ Κέντ, πού μεταμφιεσμένος τόν ὑπηρετεῖ πιστά καί τόν Ἔντγκαρ, ἀποκληρωμένο γιό τοῦ κόμη Γκλῶστερ. Τόν κόμη τοῦ Γκλῶστερ, πού

σπλαχνίζεται τόν γερο-βασιλιά Λήρ για τήν κατάντια του και τά δεινά πού ύφίσταται, τόν ύποπτεύονται για συνωμοσία μέ τούς Γάλλους και τόν τυφλώνουν. Για νά επανορθώσει τίς άδικίες έναντίον τοῦ πατέρα της ή Κορδέλια άποβιβάζεται στην κομητεία Κέντ μέ γαλλικά στρατεύματα. Σέ μάχη κοντά στό Ντόβερ συλλαμβάνεται και φυλακίζεται μαζί μέ τόν Ληρ.

Στό μεταξύ ή Γονερίλη και ή Ρεγάνη έλκύνονται άπό τό άνερχόμενο άστρο τοῦ ΄Εντμοντ, πανούργου και άδίστακτου νόθου γιοῦ τοῦ κόμη τοῦ Γκλώστερ. Για τήν άγάπη του ή Γονερίλη δηλητηριάζει τήν Ρεγάνη και αυτοκτονεί. Ὁ ΄Εντγκαρ φανερώνει τίς άτιμίες τοῦ ΄Εντμοντ και τόν πληγώνει θανάσιμα σέ μονομαχία. Ὁ δούκας τοῦ Ὁλμπανυ, πού δέν εἶχε έγκρίνει τήν κακομεταχείριση τοῦ γερο-βασιλιά Λήρ, άνέρχεται στό θρόνο. Μέ διαταγή τοῦ ΄Εντμοντ ή Κορδέλια άπαγχονίζεται στή φυλακή. Κρατώντας την στά χέρια του ο βασιλιάς Λήρ σβήνει άπό πόνο και θλίψη.

Παρατηροῦμε και σ' αυτό τό έργο ότι ή έξουσία, ο πλούτος και ο έρωτας δημιουργοῦν σκληρούς ανταγωνισμούς μεταξύ τῶν ανθρώπων πού μετέρχονται τά πάντα προκειμένου νά επιτύχουν τούς στόχους τους. Μποροῦν νά φθάνουν και μέχρι τήν έξόντωση κοντινῶν συγγενῶν. Εὐεργετημένοι δείχνουν τό άπαίσιο πρόσωπο τῆς άγνωμοσύνης. Τό προσωπεῖο τῆς ύποκρισίας εὐχρηστο και άποτελεσματικό αλλά φθαρτό. Άδικημένοι και καταφρονημένοι διαθέτουν πλούτο ψυχῆς πού προσφέρεται μέ θυσιαστική διάθεση: Κορδέλια, κόμης τοῦ Κέντ, γελωτοποιός και ΄Εντγκαρ. Στην έσχατη άδυναμία του μέσα στην καταιγίδα ο Λήρ διδάσκει όσα δέν έμαθε μιά ολόκληρη ζωή. Η έγωπάθειά του θρυμματίζεται, τά μάτια του ανοίγουν και ανακαλύπτουν τόν συνάνθρωπο, ή καρδιά του οργώνεται για νά δεχθεῖ τόν σπόρο τῆς άγάπης.

«ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΤΖΟΥΛΙΑ» τοῦ σπουδαίου Σουηδοῦ δραματουργοῦ
Αὔγουστου Στρίντμπερκ (1849-1912).

Εἶναι μεσοκαλόκαιρο, παραμονή τῆς γιορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Περισσότερο παγανιστικό πανηγύρι παρά θρησκευτική γιορτή για τούς Σουηδούς τῆς έποχῆς εκείνης. Σ' ένα άρχοντικό στην έξοχή οἱ ύπηρέτες και οἱ κολληγοἱ διασκεδάζουν τό βράδυ στή σιταποθήκη μέ χορούς, μουσική και τραγούδια. Στην διασκέδασή τους συμμετέχει και ή νεαρή οἰκοδέσποινα, ή δεσποινίς Τζούλια. Ὁ πατέρας της, κόμης, άπουσιάζει για νά επισκεφθεῖ συγγενείς. Βλέποντας τόν ύπηρέτη τους Γιάννη, ή Τζούλια έγκαταλείπει τόν καβαλιέρο της, δασοπόνο τῆς περιοχῆς τους, και χορεύει μαζί του.

Αὐτά διηγείται ο Γιάννης στην ύπηρέτρια Χριστίνα, πού εἶναι άνεπισήμως μνηστή του, όταν έρχεται στην κουζίνα. Διατυπώνοντας στή συνέχεια κρίσεις για

τή συμπεριφορά τῆς Τζούλιας τή χαρακτηρίζει τρελή. Περιγράφει μιά σκηνή πού εἶχε παρακολουθήσει κρυφοκοιτάζοντας τό ἐσωτερικό τῆς σιταποθήκης λίγες ἡμέρες πρὶν. Μιά σκηνή μέ τήν Τζούλια καί τόν τότε ἀρραβωνιαστικό της, πού ἀποτελεῖ τήν ἀρχή τῶν ἀποκαλύψεων γιά τόν χαρακτήρα, τό ἦθος, τόν ψυχικό κόσμο καί τήν νοοτροπία αὐτῆς τῆς τραγικῆς νέας γυναίκας. Καί ἡ σκιαγράφηση τῆς ὀλοκληρώνεται μέ τή σκηνική παρουσία της. Ἔρχεται ἡ Τζούλια καί μετά ἀπό πιέσεις, παρά τίς προειδοποιήσεις του γιά τά κουτσομπολιά τοῦ κόσμου, πείθει το Γιάννη νά χορέψει πάλι μαζί της καί ὄχι μέ τή Χριστίνα, ὅπως τῆς εἶχε ὑποσχεθεῖ. Στίς ἐπόμενες σκηνές, μέ ἀριστοτεχνικό τρόπο, ὁ μέγας Σουηδός δημιουργός ξεφλουδίζει τόν καρπό καί ἀποκαλύπτει τόν πυρῆνα τῶν δύο πρωταγωνιστῶν, τῆς Τζούλιας καί τοῦ Γιάννη, μέ τίς ἐνέργειές τους καί τό λόγο τους, συγκλονιστικά ἀποκαλυπτικό. Μιά πάλι ξεσχίζει τήν καρδιά τῆς Τζούλιας. Γιατί οἱ περιστάσεις καί οἱ ψυχοβιολογικές παρορμήσεις τήν ἔχουν μετατρέψει σέ ἀρένα ὅπου συγκρούονται ὁ πόθος της γιά τό Γιάννη - πόθος γιά τό ἀρσενικό Γιάννης, ὄχι ἀγάπη γιά τό πρόσωπο Γιάννης - μέ τήν ταξική της ὑπερηφάνεια, μέ τίς πεποιθήσεις της γιά τήν καταγωγή της καί τήν θέση της. Ὁ Γιάννης ἔχει ἐπιφυλάξεις, δέν δείχνει νά κολακεύεται ἀπό τίς συγκεκαλυμμένες προκλήσεις της κοινωνικά ἀνώτερῆς του νέας γυναίκας, κόρης τοῦ ἀφεντικοῦ του. Τό ταξικό χάσμα παράγει ἀναστολές, ἀντιστέκεται, τῆς ἐπισημαίνει τίς κοινωνικές συνέπειες κάποιων παράτολμων ρομαντικῶν προτάσεων της. Καί ἐνῶ ἐκεῖνος εἶναι ψύχραιμος καί πρὶν καί μετά τό ἐρωτικό τους σμίξιμο, ἡ Τζούλια σημειώνει παλινδρομήσεις πού εἶναι φανέρωμα ἐσωτερικῆς πάλης καί διλημμάτων. Μέ τόν ἀέρα τῆς θέσεώς της νομίζει ὅτι εἶναι ἡ γάτα πού μπορεῖ νά παίξει μέ τό ποντίκι ὅπως θέλει. Στήν πραγματικότητα ὅμως ὁ Γιάννης εἶναι ὁ κυρίαρχος τοῦ παιχνιδιοῦ. Ὅπως καί σέ ἄλλα ἔργα τοῦ Στρίντμπεργκ («Ὁ Πατέρας», «Οἱ Πιστωτές», «Ὁ Χορός τοῦ θανάτου») ἐπισημαίνουμε καί ἐδῶ μίαν ἀντιπαλότητα ἀνάμεσα στά δύο φύλα. Καί οἱ δύο νέοι, παρά τήν ἐρωτική τους ἔνωση, φαίνονται ἀνίκανοι νά ἀγαπήσουν αὐθεντικά. Ὁ Γιάννης ἀποδεικνύεται σατανικός, ἀδίστακτα ὑπολογιστικός, σκληρός, ψυχρός καί κυνικός. Αὐταρχική, τυραννική καί ἐξουσιαστική ἡ Τζούλια. Σ' ἓνα βαθμό θῦμα μιᾶς ἐσφαλμένης ἀνατροφῆς πού ἐπεδίωξε νά πλάσει ἕναν ἄνδρα μέσα ἀπό μιά γυναίκα. Μετά τήν πτώση της ζεῖ τό δράμα τῆς μεταμέλειας ἀπό φόβο γιά τίς συνέπειες: τά σχόλια τοῦ κόσμου, τήν ἀντίδραση τοῦ πατέρα της, τήν ταξική ἔκπτωση της, τήν ταπείνωσή της ἀπό τόν ὑπηρέτη της. Ἄν ὁ ψυχισμός τοῦ Γιάννη εἶναι εὐανάγνωστος, ἡ ψυχὴ τῆς Τζούλιας ἀποδεικνύεται δυσερμήνευτη καί ἡ συμπεριφορά της ἐπιβεβαιώνει τή γνωστή διαπίστωση: ἀνεξερεύνητη ἄβυσσος ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκτός ἀπό τήν πάλι στό ἐσωτερικό τῆς Τζούλιας, ἐκτός ἀπό τή μονομαχία ἀνάμεσα στόν ἄνδρα καί στή γυναίκα, στό ἔργο αὐτό συντελεῖται καί μιά πάλι ταξική. Οἱ πρωταγωνιστές εἶναι ἐκπρόσωποι δύο τάξεων. Ὁ Γιάννης, ὁ ὑπηρέτης πού γιά μικρό χρονικό διάστημα δέν φοράει τή λιβρέα του, ὑψώνει τό ἀνάστημά

του απέναντι στη νεαρή οικοδέσποινα που αντιπροσωπεύει την αριστοκρατική τάξη. Έκπρόσωπος της τάξεως των κολλήγων, γοητευμένος από τις επιδόσεις και τά επιτεύγματα της ανερχόμενης αστικής τάξεως, ο Γιάννης με τις αποκαλύψεις του και την κριτική του, απομυθοποιεί και καθαιρεί την αριστοκρατική τάξη.

Στό δραματικό αδιέξοδό της ή Τζούλια δέν διδάσκει από την έγκαρτέρηση πού δείχνει ή απογοητευμένη από το Γιάννη Χριστίνα, ή καταφρονεμένη ύπηρέτρια. Περιορίζεται νά φελλίσει: «Ω! Άν είχα την πίστη σου! Άν είχα!». Άλλά μοιρολατρικά πορεύεται πρὸς τό τραγικό της τέλος όπλισμένη από τό Γιάννη μέ ένα ξυράφι. Καί ό Γιάννης, ό φαινομενικός νικητής, φορεῖ πάλι τή λιβρέα του, τή στολή τοῦ ύπηρέτη.

«ΜΑΡΑΘΩΝ- ΣΑΛΑΜΙΣ» ὄπερα τοῦ Ζακυνθινοῦ μουσικοσυνθέτη Παύλου Καρρέρ (1829 – 1896).

Τραγουδιστές καί μουσικοί μέ τά ὄργανά τους ἔχουν συγκεντρωθεῖ στό θέατρο τοῦ Διονύσου κάτω από τήν Ἀκρόπολη. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐορτάζουν τήν δέκατη ἐπέτειο τῆς νίκης τοῦ Μαραθῶνα. Ἡ χορωδία ὑμνεῖ τόν στρατηγό Μιλτιάδη. Χορεύτριες ἀνεβαίνουν στή σκηνή τοῦ θεάτρου καί στεφανώνουν τόν ἀνδριάντα του. Ἡθοποιοί ἀπαγγέλλουν ὠδές. Μπαίνει ή Φεδίμη, κρατᾶ από τό χέρι τόν μικρό γιό της καί κυττάζει ἐρευνητικά τριγύρω. Εἶναι Περσίδα, λυπᾶται γιά τήν γιορτή πού γίνεται καί θρηνεῖ γιά τήν μοῖρα της πού τήν καταδίκασε νά ζεῖ ἀνάμεσα στους ἐχθρούς τῶν Περσῶν. Ἐκφράζει τήν πίκρα της γιά τόν ἐραστή της πού τήν ἐγκατέλειψε. Ὁμολογεῖ ὅτι ἀκόμη τόν ἀγαπᾶ. Σάλπιγγες ἀναγγέλλουν τήν ἀφιξη τοῦ στρατηγοῦ Θεμιστοκλή. Θεωρεῖται ὁ ἱκανός ἡγέτης πού θά σώσει τήν Ἑλλάδα από τούς Πέρσες. Μέ τόν βασιλιᾶ τους, Ξέρξη, ἔχουν ὑποτάξει πολλές περιοχές της.

Ἔρχεται ὁ Θεμιστοκλῆς πάνω σέ ἄρμα πού σέρνουν δοῦλοι. Μιλᾶ γιά τούς Ἑλληνας τῆς Θεσσαλίας πού ἀντιστάθηκαν στόν Ξέρξη καί καλεῖ τόν λαό τῆς Ἀθήνας νά δώσει τόν ὑπέρ πάντων ἀγῶνα. Στήν ἄριά του παρεμβαίνει ή χορωδία, πού ἀποτελεῖται από ἄρχοντες, ἱερεῖς, κήρυκες, στρατιῶτες καί λαό.

Φθάνει τρέχοντας Ἀθηναῖος κήρυκας καί λέει στόν Θεμιστοκλή ὅτι θέλει νά τόν ἰδεῖ ἀγγελιοφόρος από τόν Ξέρξη. Ὁ Θεμιστοκλῆς θά τόν δεχθεῖ. Ἐπικεφαλῆς πομπῆς ἀξιωματούχων Περσῶν ὁ Ἀλέξανδρος ἔρχεται καί στέκεται μπροστά στόν Θεμιστοκλή. Ὁ στρατηγός τόν ἀναγνωρίζει γιατί εἶχε μείνει κάποιον διάστημα στήν Ἀθήνα. Ἦταν γόνος ἀρχοντικῆς οἰκογένειας από τήν Μακεδονία. Στήν πρωτεύουσα τῆς Περσίας, Σοῦσα, ὅπου εἶχε βρεθεῖ, ἐρωτεύθηκε τήν πανέμορφη Περσίδα Φεδίμη, πού τόν ἀκολούθησε στήν Ἰωνία. Μετά από πολλές περιπέτειες (ἐπανάσταση Ἰωνικῶν πόλεων, περιπλάνηση στήν Ἑλλάδα), ὁ Ἀλέξανδρος ἐγκατέλειψε τήν Φεδίμη καί τόν μικρό γιό τους καί ἐγκαταστάθηκε στήν αὐλή τοῦ Ξέρξη πού τοῦ

χάρισε τιμές και πλούτη. Ἡ Φεδίμη, μετά ἀπό μάταιη ἀναζήτηση του, κατέληξε στήν Ἀθήνα, ὅπου ἔγινε πλανόδια μῆμος καί χορεύτρια, γιά νά ζήσουν αὐτή καί τό παιδί της. Ὁ Ἀλέξανδρος φέρνει στούς Ἀθηναίους τίς προτάσεις εἰρήνης τοῦ Ξέρξη. Ὁ λαός τίς ἀπορρίπτει μέ ὀργή. Ὁ Θεμιστοκλῆς δίνει τήν ἀπάντηση πού ἐμπνέουν ἡ γενναιότητα καί τό φρόνημα τῶν Ἑλλήνων: Ἡ Ἑλλάδα προτιμᾷ τόν θάνατο ἀπό τήν σκλαβιά. Ἡ Φεδίμη πού ἔχει ἀναγνωρίσει τόν Ἀλέξανδρο καί συνεχίζει νά τόν ἀγαπᾷ, συγκρατεῖ τά δάκρυά της καί ἡ κόρη τοῦ Θεμιστοκλῆ Μύρτη αἰσθάνεται τήν γοητεία του. Πρὶν φύγει ἡ πρεσβεία τοῦ Ξέρξη θά φιλοξενηθεῖ στό μέγαρο τοῦ Θεμιστοκλῆ, κατά τό ἔθιμο. Ἀνταποκρινόμενος σέ πρόσκληση τοῦ Θεμιστοκλῆ, ὁ λαός τόν ἐξουσιοδοτεῖ νά ἀπευθυνθεῖ στό Μαντεῖο τῶν Δελφῶν γιά τήν τελική ἀπόφαση τῆς πόλεως.

Ἡ Φεδίμη ἀπευθύνεται στήν Μύρτη καί τῆς ἐκθέτει τήν ἱστορία καί σχέση της μέ τόν Ἀλέξανδρο. Ἡ Μύρτη τήν διώχνει, ἀλλά ἡ Φεδίμη ἀρνεῖται νά ἀπομακρυνθεῖ. Ἡ ἀναστάτωση πού δημιουργεῖται φέρνει στό περιστύλιο τοῦ μεγάρου τούς Θεμιστοκλῆ καί Ἀλέξανδρο. Ὁ Θεμιστοκλῆς ρωτᾷ τόν Ἀλέξανδρο ἐάν γνωρίζει τήν γυναῖκα πού ἰσχυρίζεται ὅτι τόν ξέρει καί θέλει νά τόν ἴδει. Στήν ἄρνησή του ἡ Φεδίμη ξεσκεπάζει τό πρόσωπό της. Ἀπό τήν ταραχή του ἡ Μύρτη καταλαβαίνει ὅλη τήν ἀλήθεια. Ὅταν Ἀλέξανδρος καί Φεδίμη μένουν μόνοι, τῆς λέει κυνικά νά μὴν περιμένει νά γυρίσει τό παρελθόν. Ἐκείνη ζητᾷ ἀπό αὐτόν ἕνα σύζυγο καί ἕναν πατέρα γιά τό παιδί του. Ὁ Ἀλέξανδρος, πού ἐλπίζει ὅτι τόν περιμένει βασιλικός θρόνος, τῆς προσφέρει ἄφθονο χρυσάφι. Στήν ἀπόγνωσή της, ἡ Φεδίμη βγάζει μαχαίρι καί ἀποπειρᾶται νά σκοτώσει τό παιδί τους. Ὁ Ἀλέξανδρος τήν ἐμποδίζει, ἐκείνη πέφτει λιπόθυμη. Ἡ κραυγή πού ἔβγαλε φέρνει πίσω Θεμιστοκλῆ καί Μύρτη. Ὁ Ἀλέξανδρος δικαιολογεῖ τήν λιποθυμία τῆς Φεδίμης μέ ψεύτικη ἱστορία. Ὁ Θεμιστοκλῆς καί ἡ κόρη του περιβάλλουν μέ στοργή τήν Φεδίμη.

Στό Μαντεῖο τῶν Δελφῶν, ἱέρειες ψέλνουν ἕναν ὕμνο στή νύχτα. Φθάνουν οἱ Ἀθηναῖοι, ὁ Θεμιστοκλῆς, ἡ Μύρτη καί ἡ Φεδίμη μέ τίς προσφορές τους γιά τόν θεό Ἀπόλλωνα. Μετά τίς ἀπαραίτητες τελετουργικές πράξεις ὁ χρησμός δίδεται στόν Θεμιστοκλῆ: «Σωτηρία ἀπό τή φοβερή συμφορά θά βρεῖ ἡ Ἀττική στά ξύλινα τείχη». «Στά καράβια ἄς τρέξουμε ἀδέλφια, ὅπως συμβουλεύει ἡ φωνή τοῦ θεοῦ», φωνάζει στούς συμπατριῶτες του ὁ Θεμιστοκλῆς.

Στό περιστύλιο τοῦ μεγάρου τοῦ Θεμιστοκλῆ κάθεται ἡ Φεδίμη καί χαϊδεύει τόν μικρό γιό της. Θυμᾶται τόν Ἀλέξανδρο καί ὅσα ἔζησε μαζί του. Ἐρχεται ὁ Θεμιστοκλῆς καί ζητᾷ τήν βοήθειά της γιά τήν σωτηρία τῆς Ἀθήνας. Νά πάει στό στρατόπεδο τῶν Περσῶν καί νά πεί ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπελπισμένοι ἐτοιμάζονται νά φύγουν μέ τά πλοῖα τους. Νά παρακινήσει τόν Ξέρξη νά τούς ἐπιτεθεῖ. Εὐγνώμων στόν Θεμιστοκλῆ γιά τήν προστασία πού βρῆκε ἡ Φεδίμη εἶναι πρόθυμη νά θυσιαστεῖ ἀρκεῖ νά δώσει ἕναν πατέρα στό παιδί της.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐτοιμάζονται νά ἐγκαταλείψουν τήν πόλιν τους, τίς ἐστίες καί τά ἱερά τους. Ὁ Θεμιστοκλῆς τούς ἐμψυχώνει. Ἀπό τό στρατόπεδο τῶν Περσῶν στό Αἰγάλεω, ὁ Ξέρξης ἀντικρούζει τήν Ἀθήνα καί ὀραματίζεται τόν ἑαυτόν του ἀφέντη της. Ἕνας στρατηγός τοῦ φέρνει τήν Φεδίμη μεταμφιεσμένη σέ ἄντρα. Τοῦ ἀποκαλύπτει τά δῆθεν συμβαίνοντα στήν Ἀθήνα. Εὐκόλῃ λεία, γιά τόν στρατό του. Ὁ Ξέρξης δίνει διαταγή νά πυρπολήσουν τήν Ἀθήνα. Ὁ Ἀλέξανδρος, πού ἀναγνωρίζει τήν Φεδίμη, καταλαβαίνει τήν παγίδα. Ὅταν μένουν μόνοι, τήν πλησιάζει καί τήν χτυπᾷ στό πλευρό μέ ἐγχειρίδιο. Θανάσιμα πληγωμένη, ἡ Φεδίμη ἐκφράζει χαρά γιὰ τὸ πεθαίνει κοντά στόν ἀγαπημένο της. Στό μεταξύ ἀρχίζει ἡ ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας. Ὁ Ἀλέξανδρος βυθίζει τό ἐγχειρίδιο στήν καρδιά του γιά νά ταφεῖ μαζί μέ τήν Φεδίμη.

Σέ λίγο ἀκούονται τά νικητήρια τραγούδια τῶν Ἑλλήνων. Ἔρχονται σείοντας θριαμβευτικά τά ὄπλα τους καί κλαδιά δάφνης. Ἀκολουθοῦν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἡ Μύρτη πού κρατᾷ τό παιδί τῆς Φεδίμης, ἱερεῖς, στρατιῶτες, δοῦλοι, αἰχμάλωτοι Πέρσες. Δίπλα στόν νεκρό Ἀλέξανδρο ἡ ἐτοιμοθάνατη Φεδίμη ἀγκαλιάζει τό παιδί της. Πεθαίνει εὐτυχισμένη μέ τόν ἀγαπημένο της, τό παιδί της βρῆκε πατέρες, ἀφοῦ νίκησε ἡ Ἑλλάδα.

«ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΑΔΕΛΦΕΣ» τοῦ σπουδαίου Ρώσου συγγραφέα Ἄντον Τσέχωφ (1860 – 1904).

Ὅπως καί σέ ἄλλα μεγάλα ἔργα τοῦ Τσέχωφ - ἔχει γράψει καί μονόπρακτα - ἔτσι καί σ' αὐτό δέν ἔχουμε μιά κεντρική ὑπόθεση-κορμό, ἀλλά εἰκόνες ἀπό τή ζωή τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς τοῦ δραματουργοῦ σέ ρωσική ἐπαρχία. Δέν ὑπάρχει κανένας κεντρικός ἥρωας, ἀλλά πολλά πρόσωπα διεκδικοῦν πρωταγωνιστικό ρόλο. Ἔχουμε καί σ' αὐτό τό ἔργο μιά πινακοθήκη προσώπων μέ διαφορές στόν ψυχισμό, στό χαρακτήρα, στή μόρφωση, στή νοοτροπία, στή συμπεριφορά. Εἶναι διαφόρων ἐπαγγελματιῶν (ἐκπαιδευτικοί, στρατιωτικοί, διοικητικοί ὑπάλληλοι, γιατροί, οἰκοκυρές). Οἱ παράμετροι τοῦ χρόνου καί τοῦ τόπου προσδίδουν, ὅπως εἶναι φυσικό, στή ζωή τους κάποια κοινά στοιχεῖα.

Ὅπως καί σέ ἄλλα ἔργα τοῦ Τσέχωφ - καί ὄχι μόνον - ἔτσι καί στίς «Τρεῖς Ἀδελφές» οἱ εἰκόνες ζωῆς πού ἰχνογραφοῦνται ἔχουν σάν φόντο τους ἕνα σπίτι στήν ἐξοχή. Τό σπίτι τῶν Πραζόρωφ ἔξω ἀπό μιά ἐπαρχιακή πόλιν τῆς Ρωσσίας. Σ' αὐτό ζοῦν ὁ Ἀντρέι Σεργκέγεβιτς Πραζόρωφ καί δύο ἀνύπαντρες ἀδελφές του, ἡ Ὀλγα καί ἡ Εἰρήνη. Κοντά τους ἡ γριά παραμάννα Ἀνφίσσα καί ἡ μνηστή, κατόπιν γυναῖκα τοῦ Ἀντρέι, ἡ Νατάσσα Ἰβάνοβνα. Συχνά κοντά τους καί ἡ παντρεμένη ἀδελφή Μάσσα μέ τόν ἄντρα της Κουλίγκιν. Συχνάζουν ἐπίσης οἱ ἀξιωματικοί Τούζεμπαχ, Σαλιόνι, Φεντότικ, Ροντέ καί Βερσίνιν καθὼς καί ὁ στρατιωτικός

γιατρός Τσεμπουτίκιν, έπειδή στην πόλη σταθμεύει στρατιωτική μονάδα και ό πατέρας τών Πραζόρωφ ήταν στρατιωτικός.

Ό συγγραφέας χαρακτηρίζει τό έργο του δράμα. Είναι ασφαλώς δράμα γιατί δράμα ζούν σχεδόν όλα τά πρόσωπα μέσα τους, σέ διάφορες μορφές και σέ διαφορετικές έντάσεις. Και τό κάθε πρόσωπο τό αντιμετώπιζει διαφορετικά. Δέ λείπουν βέβαια και τά κωμικά στοιχεία. Γιατί ή ζωή έχει και τό κωμικό και τό τραγικό στοιχείο και ό Τσέχωφ δέν θά ήταν μεγάλος άν δέν έδινε μέσα στίς εικόνες ζωής, πού έκθέτει στην πινακοθήκη του, και τά δύο αυτά στοιχεία.

Αυτά τά στοιχεία γίνονται αισθητά άμέσως από την αρχή του έργου, πού συμπίπτει μέ την όνομαστική γιορτή (5 Μαΐου) της πιο νεαρής αδελφής, της Ειρήνας, αλλά και μέ την επέτειο του θανάτου, πριν από ένα χρόνο, του πατέρα τους, πού ήταν στρατηγός και διοικητής ταξιαρχίας. Και σέ άλλες περιπτώσεις, μέ διάφορες άφορμές, ανακαλείται στή μνήμη τών προσώπων τό παρελθόν και γίνεται θέμα τών συζητήσεών τους.

Καθώς παρακολουθούμε φάσεις από τή ζωή τών προσώπων μπορούμε νά κάνουμε κάποιες έπισημάνσεις. Δέν μπορεί νά είναι τυχαίο τό γεγονός ότι ό συγγραφέας τονίζει μέσω προσώπων του έργου (Ειρήνα, Τούζεμπαχ) την ανάγκη για έργασία. Κάτι θέλει νά πει στους συμπατριώτες του. «Ό άνθρωπος, όποιος και νά 'ναι, πρέπει νά δουλεύει, νά μοχθεί μέ τόν ιδρώτα του προσώπου του. Και μέσ στην δουλειά βρίσκεται τό νόημα, ό σκοπός της ζωής του, ή χαρά του». Βέβαια τούς άξιωματικούς τούς βλέπουμε ως έπισκέπτες στό σπίτι τών Πραζόρωφ. Η Όλγα και ό Κουλίγκιν διδάσκουν στό Γυμνάσιο και παραδίδουν ιδιαίτερα μαθήματα, αλλά τό έργο τους δέν τούς δίνει χαρά, δέν γεμίζει τή ζωή τους. Φαίνεται ότι δέν έχουν βρει ένα βαθύτερο νόημα ζωής. Άργόσχολος ό Άντρέι μένει έξω από όποιαδήποτε σοβαρή προσπάθεια, καταφεύγει στό βιολί και στό διάβασμα. Έκπρόσωποι της παρακμής ό στρατιωτικός γιατρός Τσεμπουτίκιν και ό γερο-φύλακας στην έδρα του Έπαρχιακού Συμβουλίου Φεραπόντ.

Η πλήξη χαρακτηρίζει τή ζωή τών ανθρώπων του έργου. Ακόμη και ό γάμος τών ζευγαριών Κουλίγκιν-Μάσσα και Άντρέι-Νατάσσα σέ τέλμα, ενώ του Βερσίνιν πηγή προβλημάτων. Γίνονται συζητήσεις μέ φιλοσοφική διάθεση, διατυπώνονται όραματισμοί, αλλά δέν αναλαμβάνεται δημιουργική δράση, ούτε καν συζητούνται συγκεκριμένα σχέδια για την πραγμάτωση τους, γιατί όλοι καταφεύγουν στην όνειροπόληση. Νοσταλγία και όνειρο, ή Μόσχα για τούς Πραζόρωφ. Η διάψευση τών έλπίδων και τών προσδοκιών είναι ένα άλλο στοιχείο της ζωής τους. Η χοροεσπερίδα ματαιώνεται. Ό Άντρέι δέν διακρίθηκε στην έπιστήμη, δέν έγινε καθηγητής Πανεπιστημίου. Κατόρθωσε νά γίνει μόνον μέλος του Έπαρχιακού Συμβουλίου. Η Ειρήνα δέ θά παντρευτεί τόν Τούζεμπαχ γιατί σκοτώθηκε σέ μονομαχία μέ τό Σαλιόνι. Τό σπίτι τών Πραζόρωφ θά χάσει την παρουσία τών στρατιωτικών, γιατί ή πυροβολαρχία φεύγει για άλλο μέρος. Η άναχώρηση του

διοικητοῦ της, συνταγματάρχου Βερσίνιν, προκαλεῖ σπαραγμό στή Μάσσα, γιατί εἶχε ἀρχίσει νά δημιουργεῖται ἕνα αἶσθημα μεταξύ τους. Δέ θά πᾶνε στή Μόσχα. Χαλυβδώνονται ὁμως γιά νά ζήσουν. Ἡ προσδοκία μιᾶς καλύτερης ζωῆς διατρέχει τό ἔργο.

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

4 Ἰανουαρίου 2023

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ ΕΤΦΤΛ-ΛΠ-2023